

Oznamovanie protispoločenskej činnosti

Oznamovanie protispoločenskej činnosti

Užitočné informácie pre profesionálnych vojakov a zamestnancov Ministerstva obrany Slovenskej republiky

Táto brožúra bola vypracovaná v zmysle opatrenia č. 2.2 Protikorupčného programu Ministerstva obrany Slovenskej republiky č. SEKO-11-117/2020 zo dňa 4. júla 2020. Brožúra obsahuje základné informácie o tom, čo robiť, ak sa profesionálny vojak alebo zamestnanec ministerstva na svojom pracovisku stretne s protispoločenskou činnosťou, kam môže oznámiť protispoločenskú činnosť a za akých podmienok mu môže byť poskytnutá ochrana v súvislosti s takýmto oznámením.

Zákon o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti

1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 54/2019 Z. z.“). Tento zákon úplne nahradil dovtedy platný zákon č. 307/2014 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s oznamovaním protispoločenskej činnosti v znení neskorších predpisov. Cieľom novej legislatívy bolo predovšetkým prehĺbenie, rozšírenie a zefektívnenie ochrany poskytovanej oznamovateľom protispoločenskej činnosti, a zriadenie samostatného **Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti** (ďalej len „Úrad“).

Úrad má vystupovať ako samostatný a nezávislý orgán, má poskytovať ochranu oznamovateľom protispoločenskej činnosti (ďalej len „oznamovateľ“), a tiež má rozhodovať o priznávaní odmeny za kvalifikované oznámenie. Úrad v súčasnosti ešte nefunguje, nakoľko nebol zvolený jeho predseda. Jeho práva a povinnosti podľa prechodných ustanovení zákona č. 54/2019 Z. z. dočasne vykonávajú Inšpektoráty práce a Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. V rezorte Ministerstva obrany Slovenskej republiky, v zmysle čl. 13 smernice MO SR č. 56/2019 o podrobnostiach súvisiacich s oznamovaním protispoločenskej činnosti (ďalej len „smernica č. 56/2019“) vykonáva práva a povinnosti Úradu - **Odbor kontroly, energetickej inšpekcie, požiarneho dozoru a inšpekcie práce sekcie kontroly** (ďalej len „ODKEIPDaIP sekcie kontroly“), v minulosti Odbor kontroly, dozorov a inšpekcí Trenčín sekcie kontroly. Úrad by mal naplno začať fungovať po uplynutí šiestich mesiacoch od zvolenia jeho predsedu Národnou radou Slovenskej republiky.

Protispoločenská činnosť

Protispoločenskou činnosťou sa rozumie:

1. **Kriminalita** – konanie, ktoré je trestným činom,
2. **Iná protispoločenská činnosť** – priestupok, iný správny delikt, konanie pôsobiace negatívne na spoločnosť (neetické konanie, nehospodárne konanie...).

Zákon č. 54/2019 Z. z. pre svoje potreby definuje aj **závažnú protispoločenskú činnosť**, ktorou je:

- trestný čin poškodzovania finančných záujmov Európskej únie podľa § 261 až 263 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), trestný čin machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe podľa § 266 až 268 Trestného zákona, trestné činy verejných činiteľov podľa § 326 až 327a Trestného zákona alebo trestné činy korupcie podľa § 328 až 336b Trestného zákona,
- trestný čin, za ktorý Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou tri roky,
- správny delikt, za ktorý možno uložiť pokutu s hornou hranicou určenou výpočtom, alebo
- správny delikt, za ktorý možno uložiť pokutu s hornou hranicou vo výške najmenej 30 000 eur.

Oznamovateľ

Oznamovateľ alebo tzv. „whistleblower“ je fyzická osoba, ktorá v dobrej viere (odôvodnene sa domnieva, že uvádzané skutočnosti sú pravdivé) uvedie orgánu príslušnému na prijatie oznámenia, Úradu alebo zamestnávateľovi skutočnosti týkajúce sa protispoločenskej činnosti, o ktorých sa dozvedela v súvislosti s výkonom svojho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie alebo v súvislosti s činnosťou vo verejnom záujme. Oznamovateľ je teda ten, kto oznámi trestné činy a správne delikty zistené pri svojom zamestnaní.

Ochrana

Mnohí zamestnanci, ktorí vo svojej práci vedia o „nekalých praktikách“ svojho zamestnávateľa, túto protispoločenskú činnosť neoznámia príslušným orgánom z dôvodu, že sa obávajú odvetných opatrení zo strany zamestnávateľa (napríklad, že ich prepustí).

Cieľom zákona č. 54/2019 Z. z. je **znižiť obavy zamestnancov z prípadných recipročných opatrení a poskytnúť im pred ich vlastným zamestnávateľom ochranu**. Ochrana však nie je automatická, je potrebné o ňu požiadať. Rozlišujeme dva základné druhy ochrany:

1.Ochrana pri oznámení závažnej protispoločenskej činnosti

Ak ide o oznámenie závažnej protispoločenskej činnosti, ktorá je trestným činom, žiadosť o poskytnutie ochrany môže whistleblower podať zároveň s oznámením alebo kedykoľvek počas trestného konania. **Žiadosť sa** v tomto prípade **podáva prokurátorovi** písomne alebo ústne do zápisnice.

Podobne, **ak ide o oznámenie závažnej protispoločenskej činnosti, ktorá je správnym deliktom**, žiadosť o poskytnutie ochrany môže whistleblower podať zároveň s oznámením alebo kedykoľvek počas konania o správnom delikte. **Žiadosť sa** v tomto prípade **podáva** písomne alebo ústne do zápisnice **orgánu konajúceho o správnom delikte**.

Ak budú v žiadosti o poskytnutie ochrany uvedené aj údaje blízkej osoby oznamovateľa, môže byť ochrana poskytnutá aj jej (musí však byť v pracovnoprávnom vzťahu k tomu istému zamestnávateľovi ako oznamovateľ).

Ak prokurátor alebo príslušný orgán zistí, že **oznamovateľ vykonal oznámenie**, ktoré môže prispieť alebo prispelo k objasneniu **závažnej protispoločenskej činnosti** alebo k zisteniu alebo k usvedčeniu jej páchatela, **okamžite mu poskytne ochranu**. Poskytnutie ochrany zamestnancovi bude následne písomne oznámené samotnému oznamovateľovi, jeho zamestnávateľovi a Úradu.

Oznamovateľ je chránený tak, že **zamestnávateľ môže urobiť právny úkon** alebo vydať rozhodnutie v pracovnoprávnom vzťahu **voči chránenému zamestnancovi, na ktorý samotný zamestnanec nedal súhlas, len so súhlasom Úradu**. V prípade profesionálneho vojaka (až na výnimky uvedené v § 6 ods. 4 zákona č. 281/2015 Z. z.) a zamestnanca MO SR len so súhlasom OKEIPDaIP sekcie kontroly. V opačnom prípade je tento pracovnoprávny úkon neplatný.

Z uvedeného vyplýva, že **pri oznámení závažnej protispoločenskej činnosti profesionálnym vojakom alebo zamestnancom MO SR, o poskytnutí ochrany** pre oznamovateľa **rozhoduje prokurátor** (§ 4 zákona č. 54/2019 Z. z.) **resp. orgán konajúci o správnom delikte** (§ 5 zákona č. 54/2019 Z. z.). V prípade už poskytnutej ochrany pre oznamovateľa, **OKEIPDaIP sekcie kontroly rozhoduje o udelení súhlasu na právnom úkonom** zo strany zamestnávateľa **voči chránenému zamestnancovi** (čl. 13 smernice č. 56/2019).

2.Osobitná ochrana

Zákon č. 54/2019 Z. z. dáva možnosť osobitnej ochrany každému (aj osobe, ktorá o ochranu nepožiadala), kto sa domnieva, že v súvislosti s oznámením bol voči nemu urobený pracovnoprávny úkon, s ktorým nesúhlasí. Takýto **oznamovateľ môže do 15 dní** od pracovnoprávneho úkonu **požiadat** Úrad **o pozastavenie účinnosti tohto pracovnoprávneho úkonu**. **Profesionálny vojak a zamestnanec MO SR podáva žiadosť OKEIPDaIP sekcie kontroly** (čl. 13 smernice č. 56/2019). Ak bola dodržaná spomínaná 15-dňová lehota od pracovnoprávneho úkonu a ak zamestnávateľ v primeranej lehote nepreukáže, že úkon nemá príčinnú súvislosť s oznámením, Úrad resp. OKEIPDaIP sekcie kontroly bezodkladne pozastaví jeho účinnosť.

Pozastavenie účinnosti pracovnoprávneho úkonu sa však skončí už uplynutím 30 dní od doručenia potvrdenia o jeho pozastavení. Ak však oznamovateľ v tejto lehote doručí súdu návrh na nariadenie neodkladného opatrenia z dôvodu diskriminácie, trvanie pozastavenia účinnosti pracovnoprávneho úkonu sa predĺži až do nadobudnutia vykonateľnosti rozhodnutia súdu o tomto návrhu. O práve oznamovateľa podať takýto návrh na súd ho vo svojom rozhodnutí poučí aj samotný Úrad.

Oznamovateľa protispoločenskej činnosti chráni pred neoprávneným postihom aj zákon č. 311/2001 Z. z. zákonník práce (ďalej len „zákonník práce“). V pracovnoprávných vzťahoch sa totiž zakazuje diskriminácia zamestnancov z dôvodu oznámenia protispoločenskej činnosti (§ 13 ods. 2 zákonníka práce).

Z uvedeného vyplýva, že v prípade negatívneho pracovnoprávneho úkonu súvisiaceho s oznámením protispoločenskej činnosti voči oznamovateľovi, ktorým je profesionálny vojak alebo zamestnanec MO SR, **o poskytnutí ochrany rozhoduje**, prostredníctvom pozastavenia účinnosti tohto pracovnoprávneho úkonu **OKEIPDaIP sekcie kontroly**.

Odmena

Úrad môže poskytnúť oznamovateľovi na základe jeho žiadosti odmenu **až do výšky 50-násobku minimálnej mzdy** ak:

- v trestnom konaní bola podaná obžaloba,
- v trestnom konaní bol podaný návrh na schválenie dohody o uznaní viny a prijatí trestu,
- v trestnom konaní bol schválený zmier a zastavené trestné stíhanie,
- v trestnom konaní trestné stíhanie bolo podmiennečne zastavené, alebo,
- v správnom konaní nadobudlo právoplatnosť rozhodnutie o spáchaní správneho deliktu.

Prokurátor (ak ide o trestný čin) alebo správny orgán (ak ide o správny delikt) sú povinní oznámiť oznamovateľovi podanie obžaloby, schválenie dohody o uznaní viny a prijatí trestu, schválenie zmieru a zastavenie trestného stíhanie, podmiennečné zastavenie trestného

stíhania alebo nadobudnutie právoplatnosti rozhodnutia o spáchaní správneho deliktu. Oznamovateľ môže na základe takéhoto potvrdenia požiadať o poskytnutie odmeny Úrad do šiestich mesiacov od prijatia potvrdenia.

Na poskytnutie odmeny však nie je právny nárok. To znamená, že poskytnutie alebo neposkytnutie odmeny je výhradne na rozhodnutí Úradu. Ten pri rozhodovaní o žiadosti zohľadní mieru zásluh oznamovateľa na objasnení závažnej protispoločenskej činnosti, zistení jej páchatela, ušlý zarábok oznamovateľa a rozsah uchráneného majetku alebo vráteného majetku.

Od nadobudnutia účinnosti tohto zákona do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom uplynie šesť mesiacov od zvolenia predsedu Úradu Národnou radou SR, **o poskytnutí odmeny rozhoduje Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky** (§ 25 ods. 6 zákona č. 54/2019 Z. z.).

Preverovanie oznámení

Sekcia kontroly ako zodpovedná osoba **je povinná** prijať a **preveriť každé oznámenie**, okrem anonymného oznámenia **do 90 dní** od jeho prijatia. Túto lehotu možno predĺžiť o ďalších 30 dní (čl. 6 smernice č. 56/2019). **Sekcia kontroly je povinná** pri preverovaní oznámení **zachovávať mlčanlivosť o totožnosti oznamovateľa** (čl. 9 smernice č. 56/2019) a je povinná **oznámiť výsledok** preverenia **oznamovateľovi do 10 dní od jeho preverenia** (čl. 11 smernice č. 56/2019).

Z preverovania oznámenia je vylúčený zamestnanec, u ktorého existuje riziko predpojatosti vzhľadom na jeho vzťah k oznamovateľovi alebo k predmetu oznámenia. Preverovanie oznámení prebieha vždy na základe písomného poverenia vedúceho zodpovednej osoby, alebo vedúceho organizačnej zložky. Ak sekcia kontroly nemôže preveriť oznámenie z dôvodu, že smeruje voči jej vedúcemu alebo zamestnancovi v jeho riadiacej pôsobnosti, oznámenie preverí organizačná zložka, ktorú na preverenie určí priamo minister. Z preverenia oznámenia sa vždy vyhotovuje písomný zápis.

Ako oznámiť protispoločenskú činnosť

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky má vytvorený systém, ktorý umožňuje oznámiť protispoločenskú činnosť až piatimi možnými spôsobmi. Tieto spôsoby sú prístupné pre všetkých zamestnancov Ministerstva obrany Slovenskej republiky na webovom sídle web1.mil.sk v priečinku „Oznamovanie protispoločenskej činnosti“.

- **písomne na adresu**

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
Sekcia kontroly
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava

s označením obálky: „Oznámenie o protispoločenskej činnosti“

- **elektronicky na e-mailovú adresu**

protispolocenska.cinnost@mod.gov.sk

- **telefonicky**

zanechaním odkazu na telefonickom záznamníku linky ministra obrany Slovenskej republiky na telefónnom čísle: 0960/960 960

- **telefaxom**

na telefónne číslo: 0960/312 615

- **osobne/ústne**

generálnemu riaditeľovi sekcie kontroly, vedúcemu organizačnej zložky alebo protikorupčnému koordinátorovi

